

Gedeputeerde Staten van Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Datum : 19 maart 2023
Ons kenmerk : 2023007 TN
Doorkiesnummer : 06 [REDACTED]
Betreft : Zienswijze Onderzoeksagenda Milieu voor windbeleid en RES, zaaknummer 2022-005244

Geachte heer/mevrouw,

Graag maken wij van de gelegenheid gebruik om een reactie in te dienen op de Onderzoeksagenda Milieu voor windbeleid en RES, zaaknummer 2022-005244 (Concept-NRD)

Voor Vogelbescherming staat t.a.v. de energietransitie het volgende centraal:

1. Het is nodig voor mens, natuur en klimaat
2. Daarbij hoort ook een concrete opgave tot energiebesparing, een element dat nu ten onrechte ontbreekt in de RESsen aanpak
3. Opwekking op de juiste plekken, dus waarbij nadelige gevolgen voor vogels worden voorkomen. Dus geen beslaglegging op voedsel-, broed-, rust- en foerageergebieden, en geen obstructie/verstoring van belangrijke vlieg- en trekroutes
4. Hanteren van mitigerende maatregelen om verstoring en/of aanvaringen te voorkomen, zoals het hanteren van bufferafstanden tot belangrijke vogelgebieden en vlieg-/trekroutes, toepassing van stilstandvoorzieningen bij trek en/of aanwezigheid van bepaalde vogels/vogelgroepen
5. Locatiekeuzes ook laten afhangen van de mogelijke gevolgen vanwege benodigde aanleg van kabels e.d., hekwerken en mogelijk noodzakelijke extra energie-infrastructuur in de vorm van hoogspanningsstations en hoogspanningsleidingen

Vandaar dat wij u verzoeken het meest vogel- en natuurvriendelijke alternatief op te nemen t.b.v. de PlanMER

Dit zou naar onze mening uit moeten gaan van de volgende elementen:

- a) Zoveel mogelijk inzet op energieopwekking via zonnepanelen op dak. Uit tabel 3.1 blijkt bijvoorbeeld dat de ambitie qua percentage duurzame opwek via zon op dak in de regio Rivierenland met 2,739 TWh relatief laag ligt t.o.v. de andere regio's. Dit kan naar onze mening worden opgehoogd.
- b) Zoveel mogelijk inzet op energieopwekking in bestaand bebouwd gebied, zoals bijvoorbeeld op industrieterreinen
- c) Het vermijden van de volgende gebieden: Natura2000 gebieden, Gelders NatuurNetwerk GNN/NNN, beschermde akker- en weidevogelgebieden, andere gebieden met belangrijke ornithologische waarden en belangrijke vlieg- en trekroutes en reeds aangewezen natuurcompensatielocaties.
- d) Het ruimte bieden voor het interregionaal uitwisselen van het deel van het RES-aanbod: in het geval dat in een regio de opwek mogelijkheden groter zijn dan het eigen RES-aanbod kan het overschot benut worden voor een naastgelegen regio waar vanwege belangrijke natuur of landschapswaarden zoeklocaties afvallen.
- e) Inzet op mitigerende maatregelen zoals boven benoemd

- f) Een volledige cumulatieve toetsing. D.w.z. een cumulatieve toetsing niet alleen vanwege andere plannen en projecten maar ook vanwege benodigde aanleg van kabels e.d., hekwerken en mogelijk noodzakelijke extra energie-infrastructuur in de vorm van hoogspanningsstations en hoogspanningsleidingen. Kortom dat betekent dat ook de gevolgen van de inpasbaarheid van het totale benodigde energiesysteem (zoals genoemd op pag. 43 van de conceptnotitie) hierbij zouden moeten worden betrokken
- g) Een concrete afrekenbare opgave tot energiebesparing (op provinciaal/regionaal niveau). Besparing is essentieel om de energie vraag in toom te houden en daarmee ook het ruimtebeslag op onze omgeving te beperken.
- h) Het voorkomen dat duurzaam opgewekte energie gelijk weer wegvloeit naar nieuwe grootverbruikers, zoals datacenters, waarmee de totale energiebehoefte alleen maar verder groeit.

1. Vermijden

Het vermijden van belangrijke vogelgebieden aan de voorkant vinden wij essentieel mede omdat compensatie niet of nauwelijks mogelijk is zowel qua kwantiteit op de korte termijn als kwaliteit en ecologische samenhang op de korte tot lange termijn. De Omgevingsverordening Gelderland vraagt in artikel 24.2.2 een opgave van 200% areaalcompensatie bij windenergieprojecten, maar dat staat in geen verhouding tot het verlies aan geschikt leefgebied voor vogels vanwege verstoring en obstructie door nieuwe windmolens in of nabij hun leefgebied. Bovendien is compensatieruimte steeds minder voorhanden. Kortom de kwantitatieve compensatieopgave staat in geen verhouding tot het verlies aan kwaliteit en kwantiteit aan leefgebied.

Vandaar dat wij u verzoeken om aanpassing van de diverse tabellen en uitgangspunten met als uitgangspunt dat de belangrijke vogelgebieden en trek-/vliegroutes worden ontzien.

2. Windenergie gevoeligheidskaarten van SOVON

Het valt ons op dat in de concept NRD niet wordt gerefereerd aan de Windenergie Gevoeligheidskaarten van SOVON die speciaal voor de verschillende RES-regio's zijn gemaakt¹. In de concept NRD missen wij dan ook node het belang van de belangrijke gebieden voor broedvogels en niet- broedvogels en van belangrijke trek- en vliegroutes voor vogels (en ook vleermuizen overigens) zoals aangegeven op de SOVON-kaarten. Wij verzoeken u dit essentiële belang toe te voegen t.b.v. de op te stellen PlanMER. Zoals bijvoorbeeld in tabel 4.1. en 4.2. En om de Windenergie Gevoeligheidskaarten van SOVON te betrekken bij de NRD en de PlanMER.

3. Ecologische verbindingzones

In de concept-NRD zijn ecologische verbindingzones niet specifiek benoemd. Deze zones kunnen bestaan uit natuur, natuurelementen en/of extensiever benut agrarisch gebied. Voor deze zones gelden te behouden kernkwaliteiten en te realiseren ontwikkeldoelen. Ook hier geldt dat compensatiemogelijkheden vaak niet voorhanden zijn.

4. Wespandief

Voor de wespandief als aangewezen broedvogel voor Natura2000 gebied Veluwe in afwachting van nadere besluitvorming een voorzorgsbeginsel toegepast: beperkte mogelijkheden voor windturbines binnen 1-8 km van de Veluwe met een stilstandvoorziening als randvoorwaarde. Nu staat de populatie wespandieven op de Veluwe natuurlijk niet op zichzelf. Zo kan er sprake zijn van uitwisseling met

¹ <https://www.sovon.nl/onderzoek/onderzoeksthemas/energietransitie/windenergie-gevoeligheidskaart>

omliggende natuurgebieden zoals landgoederen Brummen en het Horsterwold in Flevoland. Wespandieven maken foerageervluchten tot ver buiten hun broedplek. Dat betekent dat niet alleen wespandieven van de Veluwe in ogenschouw genomen moeten worden maar ook wespandieven die elders in en in de omgeving van Gelderland broeden. Bovendien is de optie voor stilstandsvoorzieningen niet van toepassing op windturbines/windparken die eerder al vergund zijn. Dat betekent dat per saldo, vanwege windparken buiten de Veluwe, ook sprake kan zijn van aanvaringsslachtoffers onder wespandieven. Dit cumulatie-effect zou daarom bij de PlanMER betrokken moeten worden

5. Belangrijke weidevogelgebieden

Arkemheen:

Het valt ons op dat op afbeelding 4.5. *Gebieden met aandachtspunten voor windturbines (120 m)* dit weidevogelgebied niet is uitgesloten. Graag zien we dit aangepast.

Binnenveldse Hooilanden:

De betekenis van de Binnenveldse Hooilanden als weidevogelgebied is vanwege nieuwe natuurontwikkeling enorm toegenomen de afgelopen jaren. Het vormt inmiddels een regionaal kerngebied. Deels omvat het ook Natura2000 gebied. Onze interpretatie is dat dit gebied op pagina 38/39 niet is uitgesloten van mogelijke zon- en windenergieopwekking. Graag zien we dit aangepast.

Beltrumse veld:

Het Beltrumse veld in de gemeenten Berkelland en Oost-Gelre is regionaal één van de laatste weidevogelgebieden. Onze meer broedt hier een belangrijke populatie van de wulp. In potentie heeft het gebied de kwaliteit om weer uit te groeien tot een belangrijk regionaal kerngebied. Deze functie is van groot belang om op termijn ook elders in de Achterhoek de weidevogelstand weer te kunnen verbeteren. De beschermde status is een aantal jaren geleden hier dan ook ten onrechte geschrapt. Gelet het ingezette beleid zowel nationaal (o.a. aanvalsplan Grutto) en provinciaal (o.a. actieplan akker- en weidevogels) om weidevogels beter te beschermen en leefgebieden te herstellen en de lokale inzet van agrariërs (beheerovereenkomsten) en vrijwilligers ter plaatse verzoeken wij u dit gebied uit te sluiten als mogelijk locatiegebied voor windmolens en/of zonneparken en het weidevogelbelang door middel van de beschermde status terug te geven.

6. Externe werking inclusief randmeren

In algemene zin zal in de PlanMER gekeken moeten worden naar de mogelijk externe werking van initiatieven op nabijgelegen Natura2000 gebieden. Dat geldt bijvoorbeeld ook wanneer zaken zich afspelen in de omgeving van de Randmeren. Een concrete situatie is het plan voor de opstelling van windmolens tussen Horst en Telgt. In de Randmeerzone is niet alleen sprake van periodieke vogeltrek maar ook van allerlei vogelbewegingen tussen rust-, broed-, rui- en foerageergebieden. Tevens is sprake van uitwisseling van vogels die vanuit de randmeren onder andere foerageren op de poldergronden in Gelderland. Dat speelt bijvoorbeeld voor de kleine zwaan en de smient. Het belang van het Natura2000 IJsselmeergebied-onderdeel Randmeren en vogeltrek langs de Randmeerkust krijgt in de concept NRD nu onvoldoende aandacht.

7. Specifieke opmerkingen

N.a.v. Tabel 4.1, pg 34:

Bij het onderwerp Wespandief. Moet hier niet aan worden toegevoegd de zorgplicht vanuit de Wet Natuurbescherming?

N.a.v. Tabel 4.1, pg 34:

We verzoeken u de bovengenoemde gebieden onder 5 hieraan toe te voegen.

N.a.v. Tabel 4.3 en 4.4, pg 35:

Wat betreft belemmeringen zon (nee) sluit de concept NRD zonneparken in Natura2000 gebieden en NNN niet uit. We zien dit graag aangepast aangezien areaalbeslag zorgt voor afname van aangewezen en dus begrensd leefgebied van vogels en andere dieren zowel in kwaliteit als kwantiteit.

N.a.v. Afbeelding 4.4, t/m 4.9 en 5.1 en 5.2

In relatie tot de opgave tot herstel van de populaties van weidevogels is het van belang rekening te houden met weidevogelgebieden inclusief de gebieden die de potentie hebben om (weer) weidevogelgebied te kunnen worden of het inmiddels in de praktijk dit al zijn, zoals het Beltrumse veld. Het verzoek is om voor deze gebieden zowel voor wind als zon het uit te gaan van het nee principe en de afbeeldingen daarop aan te passen.

N.a.v. Afbeelding 5.3:

Alternatief RES 1.0 - onderzoeksgebieden windenergie

Staan op deze afbeelding uitsluitend de zoekgebieden uit de RES 1.0 of is hieraan toch iets toegevoegd, zoals het zoekgebied Horst en Telgt? Indien het laatste dan verzoeken wij om aanpassing en om toevoeging van een afbeelding 5.3.b met uitsluitend de zoekgebieden uit RES 1.0.

N.a.v. Afbeelding 5.4:

Wat is de reden dat er in de Achterhoek geen zoekgebieden zon zijn aangewezen? En wat betekent dit voor de PlanMER en mogelijke onderzoeksalternatieven/-varianten?

N.a.v. Pg 49 en 50

Zoals eerder aangegeven hechte wij belang aan het opnemen van het meest Vogelvriendelijke en natuurinclusieve alternatief, dat wil zeggen waarbij belangrijke vogelgebieden en belangrijke trek- en vliegroutes zoals langs de randmeerkust en door het rivierengebied worden vermeden, het betrekken van de genoemde gevoeligheidskaarten van SOVON daarom, en het voorkomen van negatieve externe werking. Het verzoek is om dit alternatief toe te voegen.

N.a.v. Pg 50 5.11 en 5.12

Er dient ook rekening te worden gehouden met natuurcompensaties die nog niet zijn gerealiseerd en met de diverse natuurherstelopgaven, zoals voor akker- en weidevogels. Ook de diverse ecologische verbindingzones, die bijvoorbeeld van belang zijn voor bepaalde vogels en vleermuizen verdienen aandacht

N.a.v. pg 5.1 alternatief energiesysteem

In dit kader verzoeken wij u hierbij nadrukkelijk tot het opnemen van grotere ambities voor zon op dak, in het bijzonder voor de Regio Rivierenland

N.a.v. tabel 6.1 pg 53 en 54

Toevoegen: effecten op trekroutes/vaste vliegroutes e.d.

Toevoegen: effecten vanwege externe werking

Toevoegen: effecten vanwege cumulatie

Toevoegen effecten op Ecologische Verbindingszones (denk ook o.a. aan das en ander wild bij plaatsing van obstructies/zonneparken)

Toevoegen: effecten op aardkundige waarden

N.a.v. pg.55; 1-na laatste alinea:

Bij de zogenaamde harde belemmeringen. Dat zijn nemen wij aan in ieder geval de weidevogelgebieden. Wat ons betreft kunnen Natura2000 en NNN gebieden, en belangrijke trek/vliegroutes voor vogels hieraan worden toegevoegd.

N.a.v. tabel 62, pg 56.

Bij NNN. Los van het feit dat wij ervoor pleiten deze gebieden uit te sluiten is niet alleen het effect op de kernkwaliteiten van belang maar ook op de ontwikkeldoelen

N.a.v. tabel 62, pg 56.

Bij GO. Niet alleen het effect op de kernkwaliteiten is van belang maar ook het effect op de gestelde ontwikkeldoelen

N.a.v. tabel 62:

Toevoegen gevolgen voor nog te realiseren compensatieverplichtingen en natuurherstelopgaven

N.a.v. Pg 18:

De eerste alinea bevat een verschrijving.

Voor zover onze reactie op de Onderzoeksagenda (concept NRD). Mocht u n.a.v. onze reactie nog vragen hebben dan vernemen wij dit graag.,

Met vriendelijke groet,

Team Natuur
Vogelbescherming Nederland